

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

STM/1770/2019

Kuopion kaupungin lausunto / Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja laiksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännön muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kuopion kaupungilta lausuntoa lastensuojelulain muuttamisesta 28.8.2019 mennessä.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavan lastensuojelulakia siten, että itsenäistymisvarojen viimesijaiseksi maksupäiväksi muutettaisi ajankohta, jolloin nuori täyttää 25 vuotta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä siten, että kunnan velvollisuutta järjestää jälkihuolto siihen saakka, kunnes jälkihuoltoon oikeutettu nuori täyttää 25 vuotta, ei sovellettaisi lapsiin ja nuoriin, joiden jälkihuolto on päättynyt ennen 1.1.2020. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020. Lakimuutos on tehty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hyväksytyyn lakialoitteen pohjalta eikä siihen ole sisältynyt siten normaalia lainvalmistelua, eikä siinä ole ollut mukana kustannusarviota, joten hyväksyttyä lakimuutosta täydennetään nyt lausunnoin.

Pydyttynä lausuntona toteamme, että kuntatalouden tilanne on haasteellinen. Heikentyneen kuntatalouden näkökulmasta uudistuksen toimeenpanossa tulisi korvata kustannukset valtionosuuksina täysimääräisinä. Uusi nopealla aikataululla toimeenpantavaksi tullut lakisäätöinen velvoite aiheuttaa huomattavia taloudellisia paineita kaupungin taloudelle. Kuntaliiton laskelman mukaan kustannusten yksilöllisen jälkihuollon toteuttamiseksi arvioidaan olevan yhtä nuorta kohden n. 4348€ vuodessa.

Jälkihuoltovelvoitteen laajetessa 21-25 -vuotiaiden ikäluokkiin on hyvä huomioida, että nuorilla aikuisilla tuen tarpeet voivat olla kustannuksiltaan suuria. Heidän elämänkaarensa kyse voi olla asumisesta, kouluttautumisesta ja muusta itsenäistymisestä. Lastensuojelun näkökulmasta kyseeseen voivat tulla siten mitkä tahansa sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palvelut, joita on järjestettävissä yksilöllisen jälkihuoltotarpeen perusteella. Jälkihuoltoon sisältyy myös nuoren tukeminen koulutukseen tai työelämään sijoittumisessa. Onko lainsäädännön näkökulmasta arvioitu esimerkiksi mikä on jälkihuollon asema suhteessa opintorahoitukseen ja opintolainarahoitukseen tai ammatillisten kurssien rahoitukseen?

Lastensuojeluviranomaisten näkökulma itsenäistymisvarojen hallinnointiin 25 vuotiaaksi saakka on hieman kriittinen. Mikäli kaupunki hallinnoi itsenäistymisvaroja 25 vuoteen asti, herää kysymys, että miten menettely tukee nuorten aikuisen itsenäistymistä? Nykylainsäädännön kokemusten perusteella on ennakoitavissa, että moni nuori odottaisi saavansa itsenäistymisvarat käyttöönsä 21-vuotiaana. Esitämme, että arvioidaan myös itsenäistymisvarojen ikärajan säilyttämistä 21 vuotta täyttäneissä. Esimerkiksi 21-25 –vuotiailla voi elämänvaiheena tulla kysymykseen jo oman perheen perustaminen, joten asiakkuus lastensuojelussa olisi epätarkoituksenmukainen.

Kuopion kaupunki pyytää huomioimaan myös, että olisi toivottavaa selkiyttää mikä on tämän uuden erityislainsäädännön suhde peruspalveluihin ja peruslakeihin? Tuleeko muutoksessa päällekkäisiä palveluja? Entä mikä olisi mahdollisen erityislain aikuispalveluvelvoite, kun työryhmä on ehdottanut 28.5.2019, että lastensuojelun jälkihuolto uudistetaan tavoitteelliseksi ja räätälöidyksi nuorten aikuistumisen ja itsenäistymisen tueksi? Tätä varten säädettäisiin erillislaki, joka tukee nuoria aikuisia, jotka ovat aikaisemmin olleet lastensuojelun sijoittamina tai muuten rinnastettavissa tuohon ryhmään. Työryhmän mukaan tavoitteena on, että jokaisella nuorella on mahdollisuus edetä kohti koulutusta ja työtä. Uudistetussa sosiaalihuoltolaissa tavoitteena on, että peruspalveluiden avulla kyettäisiin kattamaan asiakkaiden tuen tarpeet. Työryhmän ehdotuksen mukaan lastensuojelun jälkihuolto muuttuisi eteenpäin katsovaksi aikuistumisen tueksi ja sen painopistettä siirrettäisiin sosiaalihuollosta siihen kytkeytyviin muihin palveluihin. Tulisiko nuoren 21-25 –vuotiaiden jälkihuolto olla siten jotakin muuta kuin lastensuojelua ja sääntelykin niistä lähtökohdista?

Kuopion kaupunki toteaa, että on erittäin kannatettava linjaus, että jälkihuollon järjestämisvelvollisuus ei koske niitä, joiden jälkihuolto-oikeus on päättynyt ennen 1.1.2020. Samoin kaupungin lastensuojeluviranomaisten näkökulmasta on hyvä asia, että korkeimpaan oikeuteen voi asia edetä vain valitusluvan kautta.

Mari Annika Antikainen
perusturvajohtaja

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö